

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1921 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m. ävensom en i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, J. T. Larsson, Rogberg, Edward Larson, friherre Barnekow, Boman, Björkman, Jönsson i Boa, Bårg, Hederstierna och Jönsson i Fridhill.

Till bevillningsutskottet hava hänvisats Kungl. Maj:ts proposition, nr 360, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m. ävensom en i anledning av denna proposition väckt motion, II: 371, av herr *Bratt*. Nämnda proposition ävensom berörda motion hava behandlats av sammansatt bevillnings- och första lagutskott.

I propositionen nr 360 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker;
- dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin;
- dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefria sprit;
- dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat; och
- dels* förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.;

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

2 Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.

varande dessa förslag av den lydelse, nedan skall angivas. Beträffande motiveringen för förslagen, i den mån den ej här nedan återgives, tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Till det i berörda motion, II: 371, gjorda yrkande ävensom motiveringen för detsamma skall utskottet i det följande återkomma.

Historik.

I huvudsaklig anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 411 antog 1920 års riksdag ett förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, företrädesvis gäende ut på straffskärpningar. I riksdagens skrivelse den 1 april 1920, nr 311, i detta ärende anhöll riksdagen därjämte, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning om skärpning av straffbestämmelserna för olaglig försäljning av rusdrycker samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Genom nådig remiss anbefalldes kontrollstyrelsen att i ärendet avgiva utlåtande. I anledning härav överlämnade kontrollstyrelsen till Kungl. Maj:t förslag till vissa ändringar i förordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat jämte ett utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. samt förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

I kontrollstyrelsens skrivelse meddelades, att vid de förhandlingar, som förts inom kontrollstyrelsen beträffande ovanberörda frågor, såsom sakkunniga följande representanter för systembolagen deltagit, nämligen ordföranden i styrelsen för aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg, advokaten Henrik Almstrand, direktören för aktiebolaget Stockholmssystemet, med. dr Ivan Bratt och ordföranden i styrelsen för Kristianstads spritförsäljningsaktiebolag, riksdagsmannen Gustaf Nilsson.

Över kontrollstyrelsens berörda förslag, vilket finnes såsom bilaga fogat vid Kungl. Maj:ts förevarande proposition, inhämtades utlåtanden från *dels* justitiekanslersämbetet, *dels ock* samtliga länsstyrelser. Författningsförslagen blevo i huvudsak tillstyrkta av flertalet sålunda hörda myndigheter.

Efter överarbetning i vissa avseenden remitterades till lagrådet dels förslag till förordningar om vissa ändringar i ovanberörda fyra nu gällande förordningar, dels ock ett förslag till förordning om rusdryckers förverkande i vissa fall m. m., det sistnämnda i sig innefattande större

delen av kontrollstyrelsens utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. samt en bestämmelse i huvudsak motsvarande kontrollstyrelsens förslag till ändring i 18 kap. 15 § strafflagen.

Lagrådet framställde mot förslagen vissa anmärkningar, av vilka en del iakttagits i det förslag, som nu genom proposition förelagts riksdagen. Till vissa av dessa anmärkningar skall utskottet senare återkomma.

Utskottet skall i det följande först behandla de förslag till förordningar, som innebära ändringar i gällande förordningar om försäljning av rusdrycker, tillverkning av brännvin, handel med skattefri sprit samt om vissa alkoholhaltiga preparat. För samtliga dessa författningar äro vissa frågor gemensamma. Till en början skall lämnas en kortfattad redogörelse för innebörden av dessa frågor.

Ändringar i gällande förordningar.

I anslutning till de straffskärpningar, som sistlidet år beslötos i brännvinstillverkningsförordningens 30 §, hava skalorna i samma förordnings 31 § 2 mom. ävensom i de övriga förordningarna omarbetats. I fråga om straffskalorna hava i Kungl. Maj:ts förslag lagrådets anmärkningar iakttagits, dock med undantag för 31 § 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen. Enligt lagrådets mening finnes icke tillräcklig anledning att vidtaga ändring av nuvarande straffsats i sistnämnda moment.

Straffskalorna.

I samband med frågan om straffskärpningarna torde även böra omnämnas, att själva byggnaden av vissa utav de paragrafer, som innehålla straffbestämmelser, undergått omarbetning, i det normalfallen upptagits först, därefter itererade eller i vissa andra avseenden kvalificerade förbrytelser samt slutligen bestämmelser om mildrande omständigheter för såväl förstagångsforbrytelser som itererade förbrytelser. Genom att bryta ut de förbrytelser, som begåtts under mildrande omständigheter, har lagstiftaren själv givit en anvisning om vilka minima som böra tillämpas vid normala fall. En sådan omarbetning har skett även i 30 § tillverkningsförordningen, vilken för övrigt även därutinnan ändrats, att förbrytelser av behöriga brännvinstillverkare utbrutits från de vanliga lönnbränningsbrotten.

I förordningarna om handel med skattefri sprit och om alkoholhaltiga preparat har även strukturen av en del straffbestämmelser ändrats, i det vissa brott enligt dessa författningar fullkomligt likställt med motsvarande förbrytelser enligt brännvinstillverknings- och rusdrycksförsäljningsförordningarna, en anordning, som vunnit lagrådets uttryckliga gillande.

4 Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.

Utskottet finner för sin del de föreslagna nya straffbestämmelserna befogade, och förmenar, att chefen för finansdepartementet förebragt tillräckliga skäl för straffskärpning även i 31 § 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen. I konsekvens med vad som enligt Kungl. Majts förslag skett i 74 § försäljningsförordningen anser emellertid utskottet det lämpligare, att bötesstraffet även i förstnämnda paragraf upptages före fängelse. Omredigering har därför skett i denna punkt.

Iteration.

Beträffande upprepad förbrytelse skiljer sig förslaget i två avseenden från vad som nu gäller. Sålunda har genomgående gjorts den ändring, att såsom förutsättning för inträde av iterationsstraff fordras, icke att vederbörande *undergått* straff för tidigare förbrytelse utan endast att vederbörande förut *fallts* till straff för sådan förbrytelse. Lagrådet har avstyrkt denna förändring, enär tillräckliga skäl ej ansetts förebragta att frångå eljest gällande allmänna princip. Dessutom har emellertid i förslaget upptagits bestämmelser om så kallad »generaliteration»; brott mot en av ifrågavarande författningar hava i viss utsträckning tillagts betydelsen att utgöra iterationsgrund vid brott enligt annan av författningarna. I detta avseende har lagrådet endast framställt den anmärkning, att det brott, som bestode i innehavande av redskap för tillverkning eller renaturering (31 § 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen) icke borde i iterationsavseende likställas med övriga brott. Det vore i detta fall förberedelse till brott, som straffades, och det syntes icke lämpligt vare sig att här stadga iterationsstraff eller att tillägga detta slags brott iterationsverkan för andra slag av brott.

Chefen för finansdepartementet har bemött lagrådets anmärkning i fråga om iterationsverkans bundenhet vid ådömt straff därmed, att den varning, som det ådömda straffet kunde anses innebära, motiverade ett strängare bedömande av den som andra gången beginge liknande förbrytelse, samt att några tvingande skäl att följa den allmänna strafflagens iterationsbegrepp icke ansetts föreligga. Med avseende å frågan om vilken ställning brott, som omförmäldes i brännvinstillverkningsförordningen 31 § 2 mom., borde intaga i iterationshänseende, yttrar chefen för finansdepartementet, bland annat, att, då i förutsättningarna för tillämpning av lagrummet utöver själva innehavet av redskap inginge det subjektiva moment, att innehavaren skulle hava avsett att nyttja detsamma för angivet brottsligt ändamål, samt att detta skulle vara uppenbart, ifrågavarande förbrytelse syntes vara av den art, att det vore fullt berättigat att i iterationsavseende likställa densamma med övriga här ifrågakommande förbrytelser.

Utskottet, som anser principen om den s. k. »generaliterationen» fullt riktig med hänsyn därtill, att det här gäller förbrytelser, vilka i själva verket äro att hänföra till en och samma brottskategori, kan för sin del icke finna annat, än att fullgiltiga skäl även i övrigt anförts för den ståndpunkt i fråga om iteration, som intages i Kungl. Maj:ts förslag. Ett stöd för det befogade i att knyta iterationsverkan vid lagakraftvunnet beslut om straff, även om straffet icke undergått, finner utskottet däri, att en dylik princip även i allmänna strafflagar mångenstädes lärer vara vedertagen. Att då upptaga samma princip i visst fall inom vår specialstraffrätt — vilken ju ofta innehåller undantag från allmänna regler — synes utskottet väl försvarligt.

Enligt kontrollstyrelsens ursprungliga förslag ävensom det av Kungl. Delaktighet.
Maj:t till lagrådet remitterade förslaget hade straff för delaktighet i flertalet av de brott, varom nu är fråga, införts genom hänvisningar till allmänna strafflagens i 3 kap. givna bestämmelser om delaktighet. Lagrådet hemställde emellertid, att de speciella fall, där delaktighet skulle straffas, uttryckligen omnämndes, då det vore tvivelaktigt, huruvida alla de i strafflagens 3 kap. omförmälda fall av delaktighet vore här tillämpliga. En omarbetning i anslutning till lagrådets anmärkning gav till resultat de i detalj utformade bestämmelser, som nu återfinnas i Kungl. Maj:ts förslag. I överensstämmelse med lagrådets hemställan har köpare gjorts fri från ansvar för delaktighet i förbrytelser enligt ifrågavarande författningar. Att införandet av delaktighetsbegreppet haft viss inverkan på föreskrifterna om husbondeansvarigheten, framgår av propositionen.

Utskottet delar den uppfattningen, att ett införande av straff för delaktighet i förbrytelser, vilka kunna hänföras till den »olaga sprit-hanteringen», är av behovet påkallat, och har ingen anmärkning att framställa mot det sätt, på vilket bestämmelserna om delaktighet i Kungl. Maj:ts förslag blivit utformade.

I det till lagrådet remitterade förslaget upptogs bestämmelser därom, att enligt samtliga förordningarna polisman, som tagit synnerlig del däri, att förbrytelse blivit beivrad, i likhet med angivare och beslagare skulle äga taga hälften av åklagarens andel i böter och värdet av förbrutet gods. Åklagarens andel skulle enligt förslaget utgöra två tredjedelar, dock högst 500 kronor.

Polismans
andel i böter.

6 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

Lagrådet yttrade härom följande. Vid bedömning av lämpligheten att införa rätt för polisman till andel i böter och värdet av förbrutet gods enligt ifrågavarande författningar borde synnerlig hänsyn tagas till den omständigheten, att polisman, som i visst mål gjort anspråk på dylik andel, torde vara jävig att vittna i det målet. Stadgandet i 17 kap. 11 § rättegångsbalken syntes nämligen icke kunna tolkas så, att han på grund av detsamma skulle i dylikt fall anses vittnesgill. Ofta torde i mål av förevarande slag ingen annan bevisning finnas att tillgå än polismanns utsaga. Och att hänvisa till att polisman i sådant fall kunde avstå från anspråket på bötesandel, syntes föga tilltalande. Utom vad sålunda anförts talade emot den föreslagna bestämmelsen även den av vissa myndigheter anmärkta omständigheten, att åklagare och polisman kunde antagas ej sällan komma att inlåta sig i tvist inför domstolen om rätten till bötesandel, till men för ett gott samarbete dem emellan. Med hänsyn härtill ansåge lagrådet sig böra avstyrka de nu ifrågavarande bestämmelserna. Lämpligare än den föreslagna anordningen vore utan tvivel att ordna så, att den belöning, som funnes skälig, måtte kunna i administrativ väg tilldelas polisman, som utvecklat synnerligt nit vid upptäckande och utredande av förevarande slag av brott.

Den av lagrådet framställda anmärkningen, att tvister kunde uppstå mellan polisman och åklagare, har i Kungl. Maj:ts förslag vunnit beaktande, och det antydda missförhållandet har avhjälpits därigenom, att polismanns och åklagarens andelar gjorts helt oberoende av varandra, i det åklagarens andel alltid skall utgöra en tredjedel, dock högst 500 kronor, och polismanns andel skall utgå av en annan tredjedel. Att polisman ej skall erhålla andel, när han vittnat i målet, har i förslaget uttryckligen sagts ifrån.

Utskottet har för sin del hyst en viss tvekan angående lämpligheten av nu berörda bestämmelse, då den måste anses beteckna ett utslag för en mindre tilltalande princip. Å andra sidan lär det icke kunna förnekas, att ofta fullt ut lika starka skäl förefinnas att tillerkänna polisman andel i böter som att giva åklagaren sådan andel. Det torde sålunda vara att betrakta mindre såsom en ny princip än fastmera såsom en modifikation av en redan gällande princip, att polisman erhåller viss del av den bötesanpart, som nu tillkommer åklagaren. Utskottet kan ej förbise den eggelse till nit i tjänsten, som obestriddligen måste medfölja rätten till bötesandel för polisman — låt vara att det i ett avse-

vårt antal fall ej torde bliva möjligt att anskaffa annan bevisning än polismäns vittnesmål och att i dylikt fall rätten till bötesandel för polis-
männen bortfaller. En beaktansvärd fördel med polismännens bötesandel
synes ligga däri, att, då den endast utgår, om polismannen själv ej vittnat
i målet, denne drives att om möjligt anskaffa annan bevisning, något
som måste betecknas som önskvärt. Kungl. Maj:ts förslag i förevarande
punkt biträdades alltså av utskottet, som dock anser den ändring i orda-
lydelsen böra vidtagas, att polisman är utesluten från bötesandel blott
för det fall, att hans hörande såsom vittne påkallats av åklagaren. Det
kunde eljest befaras, att en anklagad kunde åberopa polisman som vittne
endast för att beröva honom dylik andel.

Bland detaljändringarna i berörda författningar må här framhållas,
att åtal enligt brännvinstillverknings- och rusdrycksförsäljningsförord-
ningarna, i likhet med vad fallet redan nu är beträffande förordningarna
om handel med skattefri sprit samt angående alkoholhaltiga preparat,
alltid skola anhängiggöras vid allmän domstol, i stället för såsom nu
även vid polisdomstol.

Detaljfrågor.
Tiden för
ikraft
trädandet.

Den bötesandel, som enligt rusdrycksförsäljningsförordningen för
närvarande tillfaller vederbörande kommuns fattigkassa, skall enligt för-
slaget tillfalla kronan.

I 82 § rusdrycksförsäljningsförordningen har slutligen inryckts en
bestämmelse om straff för vissa åtgärder med motbok, som stå förfalsk-
ningsbrottet nära utan att dock vara straffbara som förfalskning.

Mot de nu omnämnda bestämmelserna har lagrådet icke framställt
någon anmärkning.

Beträffande innebörden av övriga ändringar tillåter sig utskottet
hänvisa till propositionen.

Utskottet vill för sin del tillstyrka antagandet av nu berörda
ändringsförslag men finner den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet
— åttonde dagen efter den, då förordningarna utkommit i Svensk för-
fattningssamling — böra ändras så, att åttonde dagen utbytes mot
tjugonde dagen. Härigenom vinnes en säkrare garanti för att förord-
ningarna skola hinna bringas till vederbörandes kännedom före ikraft-
trädandet.

I Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående rusdryckers för-
verkande i vissa fall m. m. upptagas bestämmelser om beslag å och
förverkande av rusdrycker i ett flertal fall, då dylik påföljd enligt nu
gällande bestämmelser icke inträder.

Förslag till
förordning
angående
rusdryckers
förverkande
i vissa fall
m. m.

Om rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför påträffas hos person, som anhålles för fylleri, skola de, enligt 1 § i förordningen, där ansvar ådömes för fylleriförseelsen, dömas förbrutna, såvida icke särskilda omständigheter till annat föranleda.

Denna bestämmelse har av lagrådet lämnats utan anmärkning.

De följande paragraferna innehålla bestämmelser om ett särskilt beslagsförfarande i sådana fall, där så att säga olovlig vara anträffas, utan att åtal för förbrytelse mot någon av de förut omförmälda författningarna äger rum. Beslagsrätten avser rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, som uppenbarligen olovligen tillverkats, olovligen överlåtits eller olovligen införts; beträffande olovligen överlåtna och olovligen införda rusdrycker skola dock ytterligare vissa i förslaget närmare angivna förutsättningar föreligga för att beslagsrätt skall äga rum. I fråga om olovligen tillverkade rusdrycker har meddelats en uttrycklig bestämmelse, att beslag kan ske, även om ägaren eller innehavaren ej anträffas. Beslaget skall ej omedelbart prövas av domstol utan i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänne åklagaren i orten. Beslutet om beslaget skall, därest ej den beslagtagna varans värde understiger 30 kronor, i viss ordning meddelas vederbörande — om han ej kan anträffas, genom annonsering. Ägaren eller innehavaren äger därpå viss tid, inom vilken han kan hos beslagsmyndigheten anmäla missnöje med beslaget. Sker ej detta, är varan förbruten. Om missnöje anmäles, blir däremot varan förbruten endast under den förutsättning, att åklagaren inom viss tid instämmer vederbörande till domstol och denna förklarar varan förbruten; eljest skall beslaget gå åter. Även enligt denna förordning skall polisman, och, om domstol förklarar varan förbruten, jämväl åklagaren hava andel i värdet av det förverkade. Förordningen skulle äga begränsad giltighetstid, nämligen till och med den 30 juni 1922.

Lagrådet har ej framställt någon anmärkning mot detta förslag, men lagrådets särskilda ledamöter hava gjort uttalanden i frågan. Tre av lagrådets ledamöter hava sålunda uttalat farhågor, att förslaget skulle i det ovisa nitets tjänst och under rådande brist på positiva lagbud kunna utnyttjas till ett betänkligt utsuddande av gränserna för rätten till husrannsakan. Enligt två ledamöters uppfattning kunde förslaget i förevarande del icke tillstyrkas, med mindre det fullständigades med noggranna och väl avvägda stadganden om rätten att för efterforskande av rusdrycker i där omförmälda fall anställa husrannsakan. En av bemälda ledamöter har med hänvisning till berörda omständighet såsom sin mening uttalat, att förslaget icke borde läggas till grund för lag-

stiftning, med mindre detsamma underkastades omarbetning. En ledamot har slutligen funnit övervägande skäl tala för avstyrkande av förslaget i nu berörda del.

Chefen för finansdepartementet anför i ifrågavarande avseende:

»Såsom av de olika uttalandena inom lagrådet torde framgå, äro de mot förevarande förslag framställda anmärkningarna i huvudsak av mera praktisk än rent principiell innebörd, och jag finner dem icke vara av den art, att de böra föranleda, att förslaget ej nu förelägges riksdagen. Såsom jag redan förut anfört, anser jag det vara synnerligen angeläget att förfara med tillräcklig effektivitet mot den olagliga rusdryckshanteringen. Det nu ifrågavarande förslaget tror och hoppas jag skall, om det antages, hava en mycket god verkan i detta avseende. De befarade praktiska olägenheterna lära utan större svårighet kunna i huvudsak undanröjas. I anledning av de framställda farhågorna för att förslaget skall komma att föranleda olaga husrannsakingar, vill jag framhålla, att jag givetvis skulle finna det olyckligt, om förslaget skulle få en sådan följd. Jag måste emellertid med styrka betona, att tanken, att något sådant skulle kunna inträffa, varit helt och hållet främmande. Förslaget avser icke att i och för sig grunda någon rätt till husrannsakan. Den rätt till husrannsakan, som kan förefinnas, stödjer sig icke på denna författning. Husrannsakan må i själva verket äga rum endast vid sådant efterforskande av brott, som enligt gällande rätt kan föranleda till husrannsakan. Hade avsikten varit att genom den föreslagna författningen utsträcka husrannsakingsrätten, hade utan tvivel bestämmelser därom varit erforderliga. Ett stadgande i förordningen, att detsamma icke medger någon särskild rätt till husrannsakan, skulle däremot, vill det synas, ur lagteknisk synpunkt te sig skäligen överflödigt. Intagandet av en sådan bestämmelse torde väl ej heller av lagrådet hava avsetts. Under sådana förhållanden finner jag icke de framställda betänkligheterna i förevarande punkt böra föranleda ändring i förslaget. Jag är emellertid övertygad därom, att även utan en ändring vederbörande myndigheter skola veta att tillämpa den föreslagna förordningen i enlighet med dess mening och utan försök till en tolkning för vilken något verkligt fog ej finnes.»

Utskottet instämmer för sin del i vad chefen för finansdepartementet sålunda uttalat. En ganska betydande effekt torde kunna förväntas av den föreslagna beslagsrätten. Risker att bliva av med den »brottsliga varan» torde i många fall hava en verkan, vilken kan jämföras med den som följande förordning skulle ge.

Utskottet.

10 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

föras med eller rent av överträffa den, som kan uppnås genom även ganska stränga straffbestämmelser. Utan tvivel har det för övrigt hittills ej sällan förhållit sig så, att ordningsmaktens auktorietet blivit lidande därav, att, i brist på bevisning, till notoriska spritlangare måst återlämnas uppenbarligen »olaglig» vara, ehuru det knappast rått något tvivel, att densamma skulle komma att användas på brottsligt sätt. Detta missförhållande torde den föreslagna lagstiftningen avhjälpa. Att densamma gjorts provisorisk, torde väl närmast hava berott på en önskan att pröva det föreslagna beslagsförfarandet. Visar den nya lagstiftningen sig lämplig, lärer nästkommande års riksdag från Kungl. Maj:t kunna motse förslag angående fortsatt tillämpning av de däri stadgade principerna.

Utskottet har beaktat de av vissa ledamöter i lagrådet framställda farhågor för olaga husrannsakan. Utskottet delar emellertid även i detta avseende den uppfattning, som uttalats av chefen för finansdepartementet, att någon rätt till husrannsakan icke kan grundas på den föreslagna förordningen, och vill för sin del understryka det av honom gjorda uttalandet. Utskottet vill på samma gång framhålla önskvärdheten därav, att Kungl. Maj:t ville genom cirkulärbrev till länsstyrelserna eller annorledes gå i författning om att innebörden av förordningen i berörda hänseende bleve för vederbörande särskilt framhållen. Något beslut av riksdagen i detta avseende torde emellertid ej erfordras.

I anslutning till vad utskottet ovan uttalat om polismans andel i böter m. m. synes en omredigering av 7 § böra ske, så att polisman ej är utesluten från andel, därest han på begäran av den anklagade vittnat i målet.

Likaså föreslår utskottet även beträffande denna förordning, att densamma skall träda i kraft å tjugonde dagen efter den, då förordningen utkommit i Svensk författningssamling.

Motionen
II: 371.

Utskottet upptager härefter till behandling den av herr *Bratt* väckta motionen, II: 371. I denna har yrkats, »att riksdagen ville besluta att som § 8 i den föreslagna förordningen angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.» antaga följande bestämmelse: 'Där någon, som dömts till ausvar för förbrytelse, som avses i något av följande lagrum, nämligen 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit samt 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, eller

hos vilken beslag, som här ovan sägs, mera än en gång gjorts och blivit stån-lande, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig, och uppstår av hans hantering av eller befattning med rusdrycker våda för störande av allmän säkerhet, ordning eller sedlighet, må med honom så förfaras, som stadgas i lagen om lösdrivares behandling den 12 juli 1885; och att i samband härmed förordningens rubrik ändras till 'förordning angående vissa åtgärder mot lönubräkning m. m.'»

En bestämmelse av samma lydelse som den av motionären sålunda föreslagna återfanns i det förslag till »förordning angående vissa åtgärder mot lönubräkning m. m.», som kontrollstyrelsen, enligt vad i det föregående meddelats, på sin tid överlämnade till Kungl. Maj:t.

Föredragande t. f. departementschefen yttrade i statsrådet den 28 februari 1921, då ovan omförmälda förslag remitterades till lagrådet, i förevarande avseende följande:

»Beträffande 7 § i kontrollstyrelsens förslag om utvidgning i visst fall av gällande bestämmelser om tvångsarbete hava i inkomna yttranden yppat sig de mest skiftande åsikter. Från flera håll har uttalats stark tvekan om lämpligheten att utvidga tvångsarbetsbegreppet att omfatta även sådana fall, där tvångsarbetet närmast kunde anses som ett verkligt straff, medan man från annat håll velat göra gällande, att tvångsarbetet *uttryckligen* borde förlänas karaktär av straff och ådömas *i stället för* de i rusdrycksförordningarna angivna straff.

Med hänsyn härtill finner jag mig icke böra nu förorda kontrollstyrelsens förslag i denna del utan anser detsamma böra göras till föremål för ytterligare ingående utredning. I sådant syfte torde förslaget i denna del böra remitteras till fattigvårdslagstiftningskommittén, som även har i uppdrag att utarbete förslag angående lösdrivarelagstiftningen.

Det må för övrigt framhållas, att en bestämmelse av ifrågasvarande art ej passar rätt väl i en provisorisk lagstiftning, då det ådömda tvångsarbetet kunde utsträckas att gälla utöver lagstiftningens giltighetstid »

Enligt vad utskottet inhämtat, har Kungl. Maj:t genom remiss den 6 maj 1921 infordrat fattigvårdslagstiftningskommitténs utlåtande över berörda förslag.

Motionären uttalar, att enligt hans mening de av t. f. chefen för finansdepartementet anförda skälen knappast kunna anses tillräckligt

12 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

vägande för att motivera en utbrytning ur kontrollstyrelsens lagförslag av dess måhända värdefullaste bestämmelse. I en ingående motivering framhåller därefter motionären, bland annat, den starka effekt, man torde kunna vänta av en dylik bestämmelse, samt de skäl, som enligt motionärens uppfattning talade för att behandla personer av den kategori, varom här vore fråga, såsom lösdrivare. Till sist anför motionären:

»Det av departementschefen påpekade förhållandet, att ådömt tvångsarbete kunde komma att sträcka sig utöver den tid, då den provisoriska förordningens giltighet föreslagits upphöra, kan icke tillmätas den betydelse, att det ensamt bör få utgöra hinder för ett stadgande, som eljest finnes nödigt och nyttigt. Detta synes ej heller ha varit departementschefens mening, när påpekandet tillagts i förbigående, efter det att departementschefen redan uttalat och motiverat sin uppfattning, att förslaget om utvidgning av tvångsarbetsbestämmelserna bör för utredning remitteras till fattigvårdslagstiftningskommittén, som bland annat har i uppdrag att utarbeta förslag till lösdrivarlagstiftningens reformering. När resultatet av detta revisionsarbete kan väntas föreligga, torde för närvarande vara omöjligt att ens gissningsvis uttala sig om. Att på grund av förberedelserna för hela lagstiftningens reformering avstå från införandet av en bestämmelse, som förhållandena just nu göra behövlig, kan icke vara tillrådligt. Kommer den allmänna revisionen till stånd, skall den givetvis sträcka sina verkningar även till här berörda område, och ett beslut om lösdrivarlagens tillämplighet ifråga om personer, som dömts till ansvar för yrkesmässigt bedriven olovlig rusdryckshandtering, kan därför på intet vis anses lägga hinder i vägen för ett reformarbete, som av andra skäl befunnits nödigt.»

Utskottet.

Utskottet vill för sin del uttala sin sympati för den tankegång, som är grundläggande för motionärens förslag. Det torde nämligen kunna tagas för visst, att hotet om tvångsarbete på personer av den typ, varom här är fråga, i många fall har en väsentligt större verkan än fruktan för ett även jämförelsevis strängt straff. Utskottet kan emellertid ej förbise, att en närmare belysning av spörsmålet ur olika synpunkter är önskvärd, och finner det icke lämpligt, att den utredning, som chefen för finansdepartementet föranstaltat, föregripes genom ett beslut av riksdagen om bifall till herr Bratts motion. Utskottet vill uttala den förmodan, att med remissen till fattigvårdslagstiftningskommittén icke, såsom motionären synes hava förutsatt, avsetts, att denna

kommitté skulle upptaga frågan först i sammanhang med eventuellt förslag om ny lösdrivarlagstiftning, utan att meningen med remissen varit att från den på förevarande område sakkunniga kommittén erhålla ett särskilt utlåtande just angående det ifrågavarande förslaget. Utskottet anser emellertid, att riksdagen bör i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning i frågan företages med den skyndsamhet, att förslag i ämnet, om möjligt, kan föreläggas nästkommande års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

**Utskottets
hemställan.**

1) att riksdagen måtte, med tillkännagivande, att ifrågavarande proposition nr 360 ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, för sin del antaga följande såsom »utskottets förslag» betecknade:

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

A) Förordning

om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 84 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall upphöra att gälla, samt att 74 § 1 och 2 mom., 76 §, 77 § 1 mom., 82 och 88 §§, 90 § 1 och 2 mom., 92 och 94 §§ i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse.

74 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning avyttrar rusdrycker, straffes för olovlig försäljning med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällt till straff för olovlig försäljning av rusdrycker, andra gången eller oftare med sådan förbrytelse eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med böter från och med trehundra till och med femtusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

14 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Har förbrytelse, varom ovan sägs, icke skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till trettio eller, vid upprepad förbrytelse, etthundra kronors böter.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

76 §.

Överskrides den i 3 § 1 mom. stadgade rättighet till försäljning av rusdrycker i visst fall å apotek, vare lag som i 74 § 1 mom. sägs.

77 §.

1. Avyttrar den, som handhar detaljhandel med rusdrycker, sådana drycker av annat slag än försäljningsrättigheten avser, eller beträdes den, som handhar utminutering, med olovlig utskänkning eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminutering, eller idkar någon detaljhandel med rusdrycker å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är, eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen, straffes som i 74 § 1 mom. sägs.

82 §.

1. Tillhandagar någon mot föreskrifterna i 47 § 1 eller 2 mom. med anskaffande av rusdrycker, dömes till böter från och med femtio till och med femhundra kronor. Sker förbrytelsen i större omfattning eller yrkesmässigt eller beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse enligt detta mom., andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, vare straffet böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Har förbrytelse, varom ovan sägs, icke skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till tio eller, vid upprepad förbrytelse, femtio kronors böter.

2. Har någon med motbok vidtagit åtgärd i syfte att därigenom möjliggöra inköp av rusdrycker i större myckenhet än den, vartill motboken eljest berättigar, och har han eller med hans vetskap annan gjort bruk av den ändrade motboken, straffes, där ej gärningen eljest är belagd med straff, med böter högst ettusen kronor.

88 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 74 eller 82 § sägs, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit.

Den, till vilken rusdryck avyttrats eller eljest anskaffats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

90 §.

1. Rättighet att verkställa beslag tillkommer, förutom tullmyndighet i fall som i 83 § sägs, de i 89 § 1 mom. omnämnda åklagare. Beslag, som verkställas av annan än tulltjänsteman, skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrukta, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till sådan partihandlare, som avses i 12 § 1 mom. Kunna förbrukta rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av honom för tekniskt bruk avyttras. Bolag, som nyss sagts, eller partihandlare, som till avsalu bedriver rening av

Kungl. Maj:ts förslag:

brännvin, vare skyldig att till skäligt pris inköpa sålunda hembjudna rusdrycker. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara försälingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfälle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagaren beslagare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare, beslagare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Utskottets förslag:

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfälle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagaren beslagare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare, beslagare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som *på begäran av åklagaren* vittnat i målet.

92 §.

94 §.

Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol.

Kungl. Maj:ts förslag:

Denna förordning träder i kraft
å *åttonde* dagen efter den, då för-
ordningen, enligt därå meddelad
uppgift, från trycket utkommit i
Svensk författningssamling.

Utskottets förslag:

Denna förordning träder i kraft
å *tjugonde* dagen efter den, då för-
ordningen, enligt därå meddelad
uppgift, från trycket utkommit i
Svensk författningssamling.

B) Förordning

**om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående
tillverkning av brännvin.**

Häri genom förordnas, att 30 §, 31 § 2 mom., 35, 39 och 42 §§,
46 § 1 mom., 47 § 1 mom. och 49 § i förordningen den 11 oktober
1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade
lydelse.

30 §.

1. Där någon, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, å
bränneriet tillverkar brännvin under tid, då jämlikt bestämmelserna i 2 § 1,
2 eller 4 mom. han ej är därtill berättigad, straffes med fängelse i högst
ett år eller med böter från och med femhundra till och med tiotusen
kronor.

2. Där någon, som icke erhållit tillstånd till brännvinstillverkning,
tillverkar brännvin eller bereder mäske i uppenbart syfte att därav fram-
ställa brännvin eller innehar för brännvinstillverkningen uppenbarligen
avsedd mäske, böte från och med trehundra till och med tretusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällt till straff för förbrytelse, varom
i första stycket av detta mom. sägs, andra gången eller oftare med
dylik förbrytelse, eller bedriver någon brännvinstillverkningen eller
mäskberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja det fram-
ställda brännvinet, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter
från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omstän-
digheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år
dömas.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Har tillverkning eller beredning, varom ovan i detta mom. sägs, icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till etthundra eller, vid upprepad förbrytelse, trehundra kronors böter.

3. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 2 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 31 § 2 mom. av denna förordning eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 2 mom. andra och tredje styckena är stadgat.

4. Den, som olovligen tillverkat brännvin på sätt i 1 eller 2 mom. sägs, skall ock gälda den i 12 § stadgade tillverkningskatt, varvid skall iakttagas:

Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, som skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter på dygnet.

Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; men har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn, och över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

5. Beträdes någon med förbrytelse, varom i 1 och 2 mom. sägs, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintligt brännvin och mäsik samt de kärl, vari brännvinet och mäskan förvaras, tagas i beslag och dömas förbrutna.

31 §.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål,

Kungl. Maj:ts förslag:

som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till trettio kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse, som avses i 30 § 2 eller 3 mom., dömes till *fängelse i högst sex månader eller till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor.*

Utskottets förslag:

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse, som avses i 30 § 2 eller 3 mom., dömes till *böter från och med trehundra till och med tretusen kronor eller till fängelse i högst sex månader.*

35 §.

Till redskap, som enligt 30 § 5 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 1 mom. är förbrutet, räknas varje i bränneri för kokning, mäsckberedning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare, ävensom ångmaskin med tillbehör.

39 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. sägs, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bidragit. Om någon, utan att hava sådan del i brottet, som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara, som genom brottet framstälts, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Brännvinstillverkare så ock den, som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning, som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i

Kungl. Maj:ts förslag:

hans arbete antagen person, såsom voré förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar brännvinstillverkare ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är sådan förbrytelse begången, att redskap, mäsik, brännvin eller förvaringskärl enligt vad här ovan är stadgat skola dömas förbrutna, inträder denna påföljd, även om den, som begått förbrytelsen, icke är ägare av godset.

42 §.

Skulle någon, vilken det åligger att hålla tillsyn vid bränneri eller vid nederlag, eller den, vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. sägs, eller att hava främjat sådan förbrytelse, eller förbrytelse, som omförmäles i 32 §, varde dömd till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare

Kungl. Maj:ts förslag:

mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Utskottets förslag:

mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som *på begäran av åklagaren* vittnat i målet.

47 §.

1. Lands- och stadsfiskaler, kronobetjante samt de personer, vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser emot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

49 §.

Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, i hans frånvaro, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

Denna förordning träder i kraft å *åttonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Denna förordning träder i kraft å *tjugonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

C) Förordning

om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit.

Härmed förordnas, att 22, 23 och 30 §§ samt 32 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas,

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkningen av brännvin är stadgat.

23 §.

1 mom. Avyttrar någon sprit, varmed honom vederligen vidtagits åtgärd, som i 22 § 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd därmed vidtagits, i andra fall, än här ovan sagts, skattefri sprit till förtäring eller under omständigheter, som bort giva säljaren skäligen anledning antaga, att spriten är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. av denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

30 §.

1 mom. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 22 § 1 mom. sägs, eller till annan förbrytelse enligt 23 § 1 mom. än sådan, som äger rum vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bi-

Kungl. Maj:ts förslag:

dragit. Om någon, utan att hava sådan del, som nu sagts, i förbrytelse enligt 22 § 1 mom., sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara, som genom brottet framställts, straffes efter ty som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2 mom. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Utskottets förslag:

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som *på begäran av åklagaren* vittnat i målet.

Kungl. Maj:ts förslag:

Denna förordning träder i kraft å *åttonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utskottets förslag:

Denna förordning träder i kraft å *tjugonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

D) Förordning

om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Härmed förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. 16 § samt 18 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 2 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avytttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 1 mom. sägs, eller avytttrar någon, utan att sådan åtgärd vidtagits, alkoholhaltigt preparat till förtäring eller

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skäligen anledning antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

16 §.

Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 11 § 1 eller 2 mom. sägs, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bidragit. Om någon, utan att hava sådan del, som nu sagts, i förbrytelse enligt 11 § 1 mom., sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara, som genom brottet framställts, straffes efter ty som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen bli-

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen bli-

Kungl. Maj:ts förslag:

vit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Utskottets förslag:

vit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som *på begäran av åklagaren* vittnat i målet.

Denna förordning träder i kraft å *åttonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Denna förordning träder i kraft å *tjugonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

E) Förordning

angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför hos person, som anhålles för fylleri, skola de, där ansvar ådömes för fylleri-

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

förseelsen, dömas förbrutna, såvida icke särskilda omständigheter till annat föranleda.

Polismyndighet äger i avbidan på domstolens prövning hålla i förvar vad som sålunda påträffats.

2 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför under sådana omständigheter, att det finnes vara uppenbart, att de olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedel eller försvaga denaturering, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, tagas i beslag, ändå att innehavaren eller ägaren därav ej anträffas eller att åtal ej äger rum.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller vilkas åtkomst innehavaren icke kan tillfredsställande förklara, och är det jämväl uppenbart, att varan är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, jämväl tagas i beslag.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen till riket olovligen införts, hos någon, som insett eller bort inse, att de olovligen införts, skola de jämte kärl och emballage, vari de förvaras, tagas i beslag, ändå att åtal för olovlig varuinförsel eller delaktighet däri ej äger rum.

3 §.

Beslut om beslag, varom i 2 § sägs, meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänne åklagaren i orten.

4 §.

Kan beslut, som i 3 § sägs, icke utan våda avvaktas, må polisman taga varan i förvar, men anmäla ofördröjligen sådan åtgärd för den i nämnda paragraf angivna myndighet.

5 §.

Myndighet, som beslutat beslag, skall utan dröjsmål låta genom stämmingsman delgiva ägaren av den vara, beslutet avser, eller, om

*Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:*

denne ej är känd eller ej kan anträffas, den, som vid varans påträffande innehade densamma, beslutet om beslaget med föreläggande för denne, om han vill å beslaget tala, att hos beslagsmyndigheten inom fjorton dagar efter delgivningen med angivande av bostads- och vistelseort skriftligen anmäla missnöje med beslaget, vid påföljd att eljest beslaget står fast och varan varder förbruten. Intyg om delgivningen skall av stämningssmannen tecknas å beslutet. Har missnöje anmälts hos överståthållarämbetet eller poliskammare, skall anmälningsskriften med tillhörande handlingar omedelbart översändas till allmänne åklagaren.

Är ägare eller innehavare ej känd eller kan han ej anträffas, må delgivning av beslut och föreläggande, varom i första stycket sägs, ske genom dess införande i den eller de tidningar i orten, i vilka allmänna meddelanden brukas kungöras; dock njute i detta fall varans ägare eller innehavare för missnöjes anmälning en tid av sextio dagar efter det föreläggandet senast kungjorts.

Har föreläggande, varom ovan sägs, icke delgivits varans ägare eller innehavare eller enligt andra stycket införts i vederbörlig tidning inom fjorton dagar efter det att beslutet om beslag fattats eller, där vara tagits i förvar enligt 4 §, efter den åtgärd, gånge beslaget åter.

Uppgår beslagtagen varas värde ej till trettio kronor, skall utan vidtagande av de i denna paragraf föreskrivna åtgärder varan vara förbruten, om icke missnöje med beslaget anmälts inom sextio dagar efter det beslaget ägt rum.

6 §.

Har missnöje enligt 5 § anmälts, skall allmänne åklagaren, om därtill finnes anledning, inom fjorton dagar efter missnöjesanmälan till allmänna underrätten i orten instämma den, som anmält missnöje, med yrkande att varan måtte förklaras förbruten. Anträffas ej den, som anmält missnöje, då han å den uppgivna vistelseorten för stämning sökes, skall den ovannämnda instämningstiden vara förlängd, till dess han hos allmänne åklagaren inställer sig för stämning mottagande. Har detta ej skett inom sex månader efter beslaget, vare missnöjesanmälan förfallen.

Har stämning ägt rum inom föreskriven tid, gälle beslaget till dess domstol annorlunda förordnar. Har stämning ej ägt rum inom sagda tid, gånge beslaget åter.

Finner domstolen de i 2 § angivna förutsättningar för beslag vara förhanden, skall varan förklaras förbruten.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

7 §.

Med rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som enligt denna förordning äro förbrutna, skall förfaras på sätt i 90 § 2 och 3 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker stadgas.

Av belopp, som vid föryttring av förbruten vara erhålles, skall, efter avdrag för kostnader i anledning av å varan verkställt beslag, enligt länsstyrelsens eller, om domstol förklarar varan förbruten, domstolens beprövande en tredjedel, dock högst femhundra kronor, tillfalla polisman eller annan, av vars angivelse eller åtgärd beslaget föranletts, dock ej polisman, som vid domstols prövning vittnat i målet. Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle *lika del* åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare, polisman eller annan, tillfalle kronan.

Av belopp, som vid föryttring av förbruten vara erhålles, skall, efter avdrag för kostnader i anledning av å varan verkställt beslag, enligt länsstyrelsens eller, om domstol förklarar varan förbruten, domstolens beprövande en tredjedel, dock högst femhundra kronor, tillfalla polisman eller annan, av vars angivelse eller åtgärd beslaget föranletts, dock ej polisman, som vid domstols prövning *på begäran av åklagaren* vittnat i målet. Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle *en tredjedel, dock högst femhundra kronor*, åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare, polisman eller annan, tillfalle kronan.

Denna förordning träder i kraft å *åttonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1922.

Har beslag enligt denna förordning ägt rum före den 1 juli 1922, skola de i förordningen meddelade bestämmelserna fortfarande tillämpas med avseende å sådant beslag.

Denna förordning träder i kraft å *tjugonde* dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1922.

2) att riksdagen ville, i anledning av herr Bratts motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl.

30 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning, huruvida och under vilka förutsättningar den som dömts till ansvar för förbrytelse, som avses i något av följande lagrum, nämligen 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit samt 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, eller hos vilken beslag enligt den denna dag av riksdagen beslutade förordningen angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m. mera än en gång gjorts och blivit ståndande, må kunna bliva föremål för sådant förfarande, varom stadgas i lagen om lösdrivares behandling den 12 juli 1885, samt, om möjligt, till nästkommande års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 2 juni 1921.

På det sammansatta utskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservationer:

1) av herr *Hederstierna*, som yttrat:

»På sätt lagrådet påpekat har förslaget i fråga om iterationsstraff avvikit från vad som för närvarande gäller i svensk rätt, i det att nu föreslås att såsom förutsättning för dylikt straffs ådömande fordras, icke att den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff utan allenast att han förut fällts till straff för visst slag av brott. Lagrådet har avstyrkt denna ändring. Till denna lagrådets erinran mot förslaget ansluter jag mig. Jag hemställer därför att i följande lagrum orden »fällts till straff» utbytas emot »till fullo undergått straff», nämligen i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker § 74 1 mom. 2 stycket, samt 2 mom., 82 § 1 mom., i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående tillverkning av brännvin 30 § 2 mom. och 3 mom., 31 § 2 mom. 2 stycket, i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit 22 § 2 mom. och 23 § 2 mom. samt i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat 11 § 1 mom. 2 stycket och 2 mom. 2 stycket.»;

av herrar *Rogberg*, *Boman* och *Jönsson* i Boa, vilka instämt i herr *Hederstiernas* reservation.

2) av herr *Pettersson* i Södertälje, som anför:

»Över förslaget om rätt för polisman till andel i böter och förbrutet gods har lagrådet avgivit följande yttrande:

'Vid bedömning av lämpligheten att införa *rätt för polisman till andel i böter och värdet av förbrutet gods* enligt ifrågavarande författningar bör synnerlig hänsyn tagas till den omständigheten, att polisman, som i visst mål gjort anspråk på dylik andel, torde vara jävig att vittna i det målet. Stadgandet i 17 kap. 11 § rättegångsbalken synes nämligen icke kunna tolkas så, att han på grund av detsamma skulle i dylikt fall anses vittnesgill. Ofta torde i mål av förevarande slag

ingen annan bevisning finnas att tillgå än polismans utsaga. Och att hänvisa till att polismannen i sådant fall kan avstå från anspråket på bötesandel, synes föga tilltalande. Utom vad nu anförts talar emot den föreslagna bestämmelsen även den av vissa myndigheter anmärkta omständigheten att åklagare och polisman kunna antagas ej sällan komma att inlåta sig i tvist inför domstolen om rätten till bötesandel, till men för ett gott samarbete dem emellan. Med hänsyn härtill anser lagrådet sig böra avstyrka de nu ifrågakvarande bestämmelserna. Lämpligare än den föreslagna anordningen vore utan tvivel att ordna så, att den belöning, som finnes skälig, må kunna i administrativ väg tilldelas polisman, som utvecklat synnerligt nit vid upptäckande och utredande av förevarande slag av brott.'

De sålunda framställda anmärkningarna, vilkas befogethet synes icke kunna förnekas, hava endast i viss mån beaktats i de för riksdagen framlagda författningsförslagen. Den först framställda anmärkningen — om bristen på hänsyn till jäv mot polisman, som har rätt till böter m. m. — har föranlett till intagande av uttryckligt stadgande, att polisman, som vittnat, icke må erhålla andel i böter m. m. Och den i andra rummet framhållna olägenheten — faran av tvister mellan åklagare och polisman angående andel i böter — har avhjälpits därigenom att åklagarens andel å ena sidan samt polismannens, angivarens och beslagarens å den andra sidan gjorts oberoende av varandra. Dessa ändringar i det remitterade förslaget hava icke avhjälpit det av lagrådet antydda missförhållandet att då, såsom i mål av ifrågakvarande art ofta är fallet, polismans utsaga är den enda bevisning, som finnes att tillgå, polisman, som ådagalagt berömligt nit vid brottets upptäckande och utredande, likväl går miste om varje belöning, därför att han måste åberopas såsom vittne. Vill man i dylika mål uppmuntra polismännens nit genom en extra belöning, synes den lämpligaste formen härför vara den av lagrådet anvisade, nämligen utdelande av gratifikationer i administrativ väg. Och för beredande av medel till sådana kan samma anordning användas, som redan nu förekommer enligt § 28 ordningsstadgan för rikets städer. Detta lagrum föreskriver nämligen, att av böter, som ådömas enligt berörda stagda och därpå grundade föreskrifter, *tre fjärdedelar skola ställas till polismyndighetens förfogande för att kunna användas till uppmuntran av nitisk verksamhet i polismyndighetens tjänst.*

I anslutning till vad sålunda anförts har jag inom utskottet yrkat, att nedanstående paragrafer i förevarande författningsförslag måtte erhålla följande ändrade lydelse:

A) Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. *Lika del skall, om särskild angivare eller beslagare finnes, tillfalla denne, men, om så ej är fallet, ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.*

Andel, som nu sagts, tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

B) Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. *Lika del skall, om särskild angivare eller beslagare finnes, tillfalla denne, men, om så ej är fallet, ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.*

Andel, som nu sagts, tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 2 avd. häft. (Förslag nr 1.) 5

**C) Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918
angående handel med skattefri sprit.**

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. *Lika del skall, om särskild angivare eller beslagare finnes, tillfalla denne, men om så ej är fallet, ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.*

Andel, som nu sagts, tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

**D) Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918
angående vissa alkoholhaltiga preparat.**

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. *Lika del skall, om särskild angivare eller beslagare finnes, tillfalla denne, men om så ej är fallet, ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering. Återstoden tillfaller kronan.*

Andel, som nu sagts, tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

**E) Förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande
i vissa fall m. m.**

7 §.

Med rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som enligt denna förordning äro förbrutna, skall förfaras på sätt i 90 § 2 och 3 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker stadgas.

Av belopp, som vid föryttring av förbruten vara erhålles, skall, efter avdrag för kostnader i anledning av å varan verkställt beslag, enligt länsstyrelsens eller, om domstol förklarar varan förbruten, domstolens beprövande en tredjedel, dock högst femhundra kronor, *ställas i Stockholm till överståthållarämbetets, i annan stad till magistratens samt å landet till länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdar, användas till uppmuntran av polismän, som ådagalagt synnerligt nit vid beivrande av olovlig rusdrycks- eller sprithantering.* Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare eller annan, tillfalle kronan.»;

av herrar *J. T. Larsson*, friherre *Barnekow* och *Edw. Larson*, vilka instämt med herr *Pettersson* i Södertälje;

av herr *Jönsson* i Fridhill, vilken instämt med herr *Pettersson* i Södertälje med den avvikelse, att ordet »tredjedel» i samtliga angivna paragrafer borde utbytas mot »sjättedel»;

av herrar *Boman* och *Jönsson* i Boa, vilka anført:

»Vidkommande bestämmelserna om polismans andel i böter och värdet av förbrutet gods har lagrådet på uppgivna skäl hemställt, att samma bestämmelser måtte ur de särskilda författningsförslagen utgå.

Departementschefen har dock uti förevarande ämne bibehållit föreskrifter till polismans uppmuntran, och utskottet har biträtt Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt.

36 *Sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande Nr 1.*

Då vi ej funnit oss övertygade om lämpligheten av vad Kungl. Maj:t föreslagit och ej heller kunnat ansluta oss till herr Petterssons i hithörande del avgivna reservation, så hava vi inom utskottet hemställt, att de i antydda hänseende föreslagna bestämmelserna måtte utgå samt att följaktligen nedan antecknade paragrafer i de fyra uti utskottsbetänkandet först upptagna författningsförslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

**Förordningen om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917
angående försäljning av rusdrycker.**

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagaren beslagare, äger sådan angivare *eller* beslagare med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar *ej heller* tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

Förordningen om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, äger *angivaren* taga hälften av kronans andel, *dock högst femhundra* kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar *ej heller* tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten.

Förordningen om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit.

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, äger *angivaren* taga hälften av kronans andel, dock högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

Förordningen om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat.

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, äger *angivaren* taga hälften av kronans andel, dock högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar, ej heller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.»;

av herr *Rogberg*, som instämt i förestående reservation.

3) av herr *Rogberg*, som anført:

»Med anledning av lagrådets farhågor och uttalade betänkligheter mot bestämmelserna i 2—7 §§ i förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall, har departementschefen förklarat, att enligt förslaget husrannsakan finge äga rum endast vid sådant efterforskande av brott, som i stöd av gällande rätt kunde föranleda till husrannsakan, och utskottet har funnit det önskvärt, att denna förkla-

ring bleve särskilt framhållen genom ett cirkulär till vederbörande om innebörden av förordningen i berörda hänseende.

Då efterforskan det av de varor, vilka här äro ifråga, måste för att bliva effektivt ofta ske i hemmen och deras gömmor, kommer emellertid oberoende av förklaringar och cirkulär förslaget med sin avfattning ändock med visshet att medföra ett högeligen ökat användande av det rättsmedel mot brott och förseelser, som husrannsakan utgör. I saknad av allmän lag om gränserna för rätten till husrannsakan har den laglydige medborgaren givetvis ett befogat anspråk, att i en författning, som kan föranleda undersökning i hans hus, skall införas stadganden till skydd att hans rätt till hemmets helgd ej i oträngt mål kränkes. Nästföregående med förslaget åtminstone delvis jämförbara författning, kungl. kungörelsen den 6 april 1799 om förnyat förbud emot caffes införsel och bruk, hade också en bestämmelse, som drog gräns för myndigheternas rätt att genom husrannsakan uttröna förbudets efterlevnad. Här begränsades sagda rätt till att avse endast »publique försäljningsställen, uti vad rum som helst värden nyttjar». Det nuvarande samhällets oförvitlige medborgare läser med fullt skäl kunna begära, att hans hemfrid i det avseende, som här är i fråga, skall skyddas på ett i någon mån liknande sätt och ej endast genom det bräckliga försvar, som kan erhållas från en regeringsskrivelse till tjänstemännen, vilken av dem torde tolkas såsom en maning till tyglat nit vid en författnings handhavande.

Då emellertid kontrollstyrelsen i sin till Konungen ställda inlaga i ämnet uppgivit, att olaglig rusdryckshantering förekommer såväl i Stockholm som i landsorten, samt i kampen mot hanteringen en viss betydelse må tillerkännas en lagstiftning, vilken ger möjlighet att ett beslag får bestå, ändock att i enskilt fall åtal ej följt eller ej kunnat av domstol bifallas, så bör förslaget ej avböjas, men ändras så att med bibehållet stöd åt ordningsmakten och dess auktoritet den enskiltes värn ej försvagas. Sagda förmåner synas kunna vinnas, om man, såsom en ledamot av lagrådet påpekat, inarbetar bestämmelserna i 2 § uti de särskilda förordningarna angående försäljning av rusdrycker samt angående tillverkning av brännvin. Därmed vinnes jämväl den förmånen, att man beträffande förfarandet vid beslag och rättegången kan ansluta till bestående och förut tillämpad rätt, därmed förslagets bestämmelser härutinnan bliva obehövlige. Dock bör kanske här ett undantag göras, nämligen för det fall att ägare eller innehavare av vara, som avses i första stycket av nyssanmärkta paragraf, ej kan anträffas. I sådant fall bör ett förfarande, ordnat i huvudsak efter förslaget, komma till användning.

I enlighet med förestående uppfattning och med ledning av vad inom lagrådet förekommit har jag uppsatt nedanantecknade ändringar i propositionens förslag. Beträffande de föreslagna ändringarna påpekas följande. Andra och tredje st. i 2 § av förslaget till lag om rusdryckers förverkande synas lämpligen kunna införas såsom st. 1 och 2 i 90 § försäljningsförordningen, i följd varav de nu i propositionen föreslagna st. 1 och 2 i samma paragraf jämte nuvarande st. 3 erhålla ändrad beteckning. Första st. i ovanberörda 2 § torde erhålla lämplig plats såsom st. 3 till 31 § av brännvinstillverkningsförordningen. Bestämmelserna om förfarandet, då beslag enligt sistsagda förordning verkställas utan att varans ägare anträffas, varmed synes böra likställas det fall att varans ägare ej kan påträffas med stämning, lära böra fogas såsom ett särskilt stycke 2 till 49 §, vilken paragraf, eljest oändrad enligt propositionen, tillika får beteckningen 1. I slutbestämmelserna till såväl försäljningsförordningen som tillverkningsförordningen bör först erinras, att de från förverkningsförfattningsförslaget medtagna föreskrifterna endast äga provisorisk karaktär, samt vidare påpekas, att om beslag enligt de provisoriska bestämmelserna ägt rum före den 1 juli 1922, skola de i förordningen meddelade bestämmelserna fortfarande tillämpas med avseende å sådant beslag. Förslagen till förordningar om ändringar i författningarna angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat lära ej i förevarande sammanhang kräva någon ändring. Av förslaget angående rusdryckers förverkande kommer att kvarstå dels 1 §, vars utmärkande med paragrafbeteckning blir obehöfligt, och dels slut- och övergångsbestämmelserna. Åt samma förslag, vilket även till den del det kvarstår bör behålla sin provisoriska karaktär och således enligt min mening ej insättas i 18 kap. 15 § strafflagen, måste givas en något ändrad rubrik.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa:

att riksdagen, med avslag å propositionen såvitt rörer 2—7 §§ i förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m., måtte i anledning av propositionen i övrigt för sin del

a) i fråga om dels 90 § i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker och dels föreskrifterna om förordningens ikraftträdande antaga följande

90 §.

1. Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller vilkas åtkomst innehavaren icke kan tillfredsställande förklara, och är det jämväl uppenbart, att varan är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, jämväl tagas i beslag.

2. Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen till riket olovligen införts, hos någon, som insett eller bort insett, att de olovligen införts, skola de jämte kärl och emballage, vari de förvaras, tagas i beslag, ändå att åtal för olovlig varuinförsel eller delaktighet däri ej äger rum.

3. Rättighet att verkställa — — — i två vittnens närvaro.

4. Rusdrycker, som — — — som ej förklaras förbrutna.

5. Då öl jämlikt — — — (gällande rätt) — — — slutligen avgjord.

— — — — —
Denna förordning träder i kraft å tjugonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningsamling, dock gäller 90 § st. 1 och 2 till och med den 30 juni 1922.

Har beslag enligt sistsagda paragraf och stycken ägt rum före den 1 juli 1922 skola de i förordningen meddelade bestämmelserna fortfarande tillämpas med avseende å beslaget.

b) i fråga om dels 31 och 49 §§ i förordningen om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin och dels föreskrifterna om förordningens ikraftträdande antaga följande:

31 §.

2. Befinnes någon i andra fall — — — till och med tretusen kronor.

3. Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför under sådana omständigheter, att det finnes vara uppenbart, att de olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedel eller försvaga denaturering, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, tagas i beslag, ändå att innehavaren eller ägaren därav ej anträffas eller att åtal ej äger rum.

49 §.

1. Beslag skall göras — — — tillsägas om beslaget.

2. Då beslag verkställes utan att varans ägare ertappas så ock då vederbörande ägare sedermera icke kunnat med stämning anträffas, bör domstol låta på åklagarens anmälan i den eller de tidningar i orten, i vilka allmänna meddelanden bruka kungöras, införa tillkännagivande om beslaget med föreläggande för ägaren att vid påföljd att eljest beslaget står fast och varan varder förbruten inom sextio dagar efter det föreläggandet senast kungjorts hos domstolen med angivande av bostads- och vistelseort anmäla missnöje med beslaget.

Denna förordning träder i kraft å tjugonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling; dock gälla 31 § 3 st. och 49 § 2 st. till och med den 30 juni 1922.

Har beslag enligt sistsagda paragrafer och stycken ägt rum före den 1 juli 1922, skola de i förordningen meddelade bestämmelser fortfarande tillämpas med avseende å beslaget.

c) antaga följande:

Förordning angående rusdryckers förverkande i visst fall.

Häri genom förordnas som följer:

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför hos person, som anhålles för fylleri, skola de, där ansvar ådömes för fylleriförseelsen, dömas förbrutna, såvida icke särskilda omständigheter till annat föranleda.

Polismyndighet äger i avbidan på domstolens prövning hålla i förvar vad som sålunda påträffats.

Denna förordning träder i kraft å tjugonde dagen efter den, — — —
— — — med avseende å sådant beslag.»;

av herrar *Boman* och *Jönsson* i Boa, som instämt i förestående reservation.

4) av herr *J. T. Larsson*, som yrkat bifall till herr *Bratts* motion.